HOOFSTUK EEN-EN-TWINTIG.

WOORDPARE.

1. IN UITSPRAAK GELYK : **bond, bont** ; **ly, lei.**
2. IN UITSPRAAK BYNA GELYK : **beul, beuel.**
3. STAM MET VOORVOEGINGS : **ontbind, verbind.**

Opmerking.—In die hoofstukke oor woordpare (21, 22, 23) word die woorde voor- en agtervoeg**ing** gebruik in die sin van enige iets wat voor- of agtergevoeg word. Met die voor- en agtervoegings kry ons sowel afleidinge (waar voor- en agtervoeg**sels** gebruik word, b.v. **ont**werp, kinder**lik**), as samestellinge (b.v. aanvraag, onderwerp).

1. IN UITSPRAAK ABSOLUUT GELYK.

berei : voorberei.
bery : op ry.
bleik : in son verkleur.
blyk : duidelik wees.
(**bleek** : besonder wit gelaatskleur.)
bond : verbond.
bont : veelkleurig ; nektooi van dames.
dokter : geneesheer.
doktor : in lettere b.v.
eed : plegtige gelofte.
eet : ek eet kos.
eis : iets eis ; 'n eis instel.
ys : bevrore water.
end : einde.
ent : afstand, booment.
faam : roem.
vaam : lengtemaat (±6 voet).
fonds : weggelegde som geld.
vonds : iets wat gevind is.
fonkel : oë fonkel (bl. 244).
vonkel : vonke afwerp.
feit : iets wat seker is.
fyt : verswering, ontsteking.
fier : trots.
vier : telwoord.
fors : sterk : fors-gebou.
vors : koning.
graad : maat ; gehalte.
graat : visgraat.
haal : gaan haal dit.
hael : dit hael.
hard : nie sag nie.
hart : liggaamsdeel.
kruid : plant, gewas.
kruit : buskruit.

lei : om op te skryf ; perd lei.	**ly** : ondergaan.
leiding : lei-proses.	**lyding** : smart.
lood : stof nes yster, ens.	**loot** : takkie, spruitjie.
luid : hardop.	**luit** : snarige instrument.
maar : dog.	**maer** : nie vet nie.
moed : dapperheid.	**moet** : verplig wees.
my : vermy.	**Mei** : vyfde maand.
peil : standaard ; diepte peil.	**pyl** : om mee te skiet.
raad : advies ; liggaam wat raad gee.	**raat** : raad by siekte : boererate.
rand : hoedrand ; grafrand.	**rant** : steil, klipperige heuwel.
rei : koor.	**ry** : op 'n perd ry.
reier : soort voël.	**ryer** : hy wat ry.
reik : uitstrek.	**ryk** : nie arm nie.
reis : tog ; tog maak.	**rys** : soort kos ; styg.
seine : tekens.	**syne** : die boek is syne.
skud : skud die tak.	**skut** : skieter ; kraal.
stad : van witmense (stede).	**stat** : groep kafferhuise (statte).
steil : skuins.	**styl** : katelstyl ; skryfstyl.
veil : opoffering ; iets veil hê.	**vyl** : om mee te vyl.
feil : fout ; nie slaag nie.	
vermei : jou vermaak.	**vermy** : ontwyk, sku.
vereis : nodig wees.	**verys** : ys word, bevries.
vlei : laagte ; flikflooi.	**vly** : naas mekaar skik.
voed : kos gee.	**voet** : deel van liggaam
wand : muur.	**want** : omdat.
weë : paaie, mv. van weg.	**weeë** : smarte, mv. van wee.
wei : gras eet.	**wy** : aandag wy.
weier : nie toestem nie.	**wyer** : nie nouer nie.

2. IN UITSPRAAK BYNA GELYK.

afkeer : sterke teensin, b.v. 'n afkeer van sonde.	**afkeur** : nie goedkeur nie.
berug : goed bekend in 'n slegte sin, teenoorgestelde van beroemd.	**berig** : rapport(eer).
	gerug : berig sonder grond, gewoonlik onwaar.
bestier : bestee, b.v. geld.	**bestuur** : regeer, beheer.
beul : skerpregter.	**beuel** : blaasinstrument.
boedel : besittinge.	**boel** : klomp.

boonop : buitendien. **bo-op** : bo-op die tafel.
breek : ww., stukkend maak. **breuk** : soos : vyf-negendes.
brok : 'n stukkie, deeltjie. **brak** : derde klas hond.
braak : vermeer ; 'n stuk land braak.
broos : swak, breekbaar. **bros** : brokkelig, krummelrig.
bundel : klomp blaaie (digbundel). **bondel** : klomp hout, ens.
daarom : sien bl. 84. **darem** : sien bl. 84.
drank : koel (alkoholiese) drank. **dronk** : (1) hoenderkop ; (2) heildronk.
eindelik : op langelaas. **eintlik** : werklik.
frank : (1) letterlik suur (b.v. peer). (2) Franse munt. **wrang** : bitter (figuurlik) : wrange vrugte van wangedrag.
fris : sterk, lewenskragtig. **vars** : nie oud nie (vars eiers).
gawe : present van God. **gif** : present.
getrou : nie ontrou nie. **getroud** : nie ongetroud nie.
geur : reuk. **gier** : gril, luim (bl. 243).
guur : koud, onaangenaam ('n gure dag).
grootheid : van b.v. Napoleon. **grootte** : omvang van, b.v. 'n kamer.
grootsheid : prag, wonderlikheid, verhewenheid.
intussen : onderwyl. **tussenin** : tussen twee.
kan : (1) in staat wees ; (2) koffiekan. **ken** : (1) weet ; (2) deel van gesig.
kies : ww., uitsoek. **keus** : snw.
koel : nie warm nie. **koeël** : om mee te skiet.
kwaad : sien bl. 66. **kwaai** : sien bl. 66.
lamlendig : laks, b.v. lamlendige houding. **lendelam** : onvas op pote, b.v. tafel.
leeg : nie vol nie. **ledig** : werkloos, nie besig nie.
leer : (1) studeer ; (2) onderwys gee ; (3) skoenleer ; (4) Calvinistiese leer. **leër** : 'n klomp soldate. **lêer** : lêer wyn ; huislêer ; dwarslêer.
leun : teen iets leun. **leuen** : onwaarheid.
louer : eer (louere wegdra). **lourier** : soort boom.
lydelik : bl. 235. **geleidelik** : langsamerhand.
lydsaam : bl. 235.
meisie : nie jongetjie nie. **muisie** : knaagdiertjie.
naamlik : twee seuns, n.l. Jan en Piet. **namens** : in die naam van.

naamloos : sonder naam.	**nameloos** : baie groot, onbeskryflik, b.v. namelose smart.
oes : van 'n boer (graanoes).	**oogs** : siele-oogs (Bybelse taal).
offisieel : amptelik.	**offisieus** : oorgedienstig.
onbeskaaf : ongeletterd.	**onbeskof** : onopgevoed.
onderhawig : wat betrokke is (die onderhawige kwessie).	**onderhewig** : b.v. onderhewig aan veranderinge.
orde : iets is in orde.	**order** : bevel.
profeteer : voorspel.	**profiteer** : profyt maak uit iets.
radeloos : sonder raad.	**redeloos** : sonder verstand : redelose diere.
reën : reent.	**reun** : nie 'n teef nie.
reuk : snw., geur.	**ruik** : ww., om te ruik.
seën : Gods guns ; visnet.	**seun** : nie 'n dogter nie.
selde : byw., nie dikwels nie.	**seldsaam** : bnw., nie alledaags nie.
sinloos : sonder betekenis (sin).	**sinneloos** : sonder sinne, d.i. gek.
sponde : ou woord vir bed.	**spondee** : twee lang versvoete.
spraak : taal, uitspraak.	**spreuk** : bl. 248.
sprokie : kinderverhaaltjie.	**toespraak** : openbare redevoering.
spring : werkwoord.	**sprong** : selfst. naamw.
tabel : kronologiese lys.	**tafel** : huismeubel.
teenwoordig : aanwesig.	**teenswoordig** : deesdae.
uitset : groter word.	**uitsit** : met geweld uitgooi.
verband : konneksie (in verband met).	**verbond** : verdrag, ooreenkoms.
verraad : troueloosheid.	**voorraad** : goedere.
versmaad : versmaai.	**versmaat** : vers-maat.
verwant : familielie van.	**verwend** : bedorwe.
verwaand : hoogmoedig (slegte sin).	
vlees : in Bybelse taal.	**vleis** : in alledaagse taal.
waas : newel, mis.	**vaas** : blompot.
wa-as : as van wa.	
waagskaal : in figuurlike taal.	**weegskaal** : in letterlike taal.
waternood : nood weens gebrek aan water.	**watersnood** : nood weens te veel water (b.v. oorstroming).

wie : vragende vnw. **wee** : o wee !
wîe : mv. van wig. **wieë** : mv. van wieg.
wreek : ww., wraak neem. **wraak** : snw.
wrok : gevoel van onregverdig behandel te wees.

3. STAM MET VOORVOEGINGS.

(Grondwoorde in alfabetiese orde.)

-AG : **min-** : iemand (b.v. 'n teenstander) geringer ag as wat hy is.
ver- : hoegenaamd nie meer ag nie, verafsku, b.v. 'n verraaier.

-BIED : **aan-** : offereer ; hulp, geld, dienste aanbied.
ge- : (1) bevel gee ; (2) landstreek, area.
ont- : oproep, vra ; hulp ontbied.
ver- : nee sê ; ek verbied jou om te gaan.

-BIND : **ont-** : los maak : parlement ontbind (verdaag).
ver- : vas maak : in die huwelik verbind.

-BOD : **aan-** : bod ; 'n aanbod maak, aanneem, verwerp, goedkeur, ens. ; mv. aanbiedinge.
ge- : bevel van God ; 'n gebod gehoorsaam, in ag neem, oortree ; mv. gebooie.
ver- : wat verbied is : drankverbod ; mv. verbodte (Langenhoven).

-BRUIK : **on-** : iets wat nie gebruik word nie raak in onbruik.
ver- : op gebruik, konsumeer.

-DAAD : **mis-** : moedswillige, slegte daad deur misdadiger gepleeg, b.v. moord.
wan- : daad wat nie juis belet is nie, maar wat teen ons menslikheid indruis, b.v. vloek, jou vyand onderkruip, ens.

-DIEN : **be-** : dienste bewys : iemand van kop tot toon bedien.
ver- : regmatig verkry, b.v. geld.

-DENK : **be-** : bepeins ; snw. bedenking. Ek het my bedink.
ge- : dink aan (Bybelse taal) ; gedenkdae.
her- : in herinnering bring, b.v. iemand se dood.
ver- : agterdog koester teen iemand, b.v. hy word van moord verdenk.

-DRAG : **be-** : som geld : die bedrag is £10.
(bedr**o**g = misleiding ; mv. bedrieërye, ww. bedrieg).
ge- : manier van gedra.
oor- : oorneem, geld oordra van een bladsy na 'n ander.
ver- : verbintenis, ooreenkoms.
voor- : resitasie, lesing.
-DRUK : **be-** : vol kommer ; bekommerd.
her- : weer druk, b.v. 'n boek.
onder- : (1) skeidbare ww. : Ek druk sy kop onder.
(2) onsk. ww., 'n opstand of rebellie stopsit.
ver- : onbillik behandel, baie swaar laat kry, b.v. 'n koning verdruk sy onderdane.
-DRUKLIK : **na-** : met klem of nadruk : nadruklik praat.
uit- : in duidelike woorde : Ek het hom uitdruklik gesê wat om te doen.
-GAAN : **aan-** : sluit, b.v. 'n verbintenis, kontrak.
be- : maak : 'n fout of flater begaan.
ont- : vergeet : Dit is my ontgaan.
ver- : verlore gaan, b.v. 'n skip.
-GAWE : **op-** : opgegewe besonderhede, b.v. sensusopgawe.
uit- : (1) onkoste ; (2) druk, publikasie, van boek, koerant, ens.
-GELOWIG : **by-** : gesê van persone wat 'n besondere waarde heg aan allerlei bygelofies.
lig- : gesê van persone wat maklik iets glo.
-HAAL : **be-** : verkry : hy het 60 punte behaal.
her- : weer sê, snw. herhaling.
ont- : trakteer, ontvang.
ver- : vertel(ling).
-HEF : **op-** : lawaai, drukte.
ver- : omhoog bring, b.v. hy is tot koning verhef.
-HOOR : **be-** : dit behoor aan my, ek behoor by my eie mense.
ge- : skare van luisterendes.
ver- : (1) antwoord op : God verhoor die gelowige gebed.
(2) geregtelike verhoor van b.v. moordsaak.
-KEN : **be-** : eerlik uitkom vir 'n fout ; skuld beken.
er- : eerlik uitkom vir die waarheid, dikwels net soos **beken.** Ook : die ontvangs van 'n brief erken.
her- : weer ken : ek het hom dadelik herken.
ont- : nie be- of erken nie.
ver- : spioeneer : snw. verkenner.

-LAAT : **agter-** : laat agterbly op 'n plek, b.v. 'n kierie, boek, ens.
na- : geld of familie laat agterbly as jy sterwe : Hy laat twee kinders (£1,000) na.
-LEDE : **ge-** : byw., verby, b.v. 'n jaar gelede.
oor- : as attrib. bnw., dood : die oorlede man.
ver- : as attrib. bnw., afgelope, b.v. verlede jaar.
-LOFTE : **be-** : belofte om iets te doen.
ge- : ernstige belofte van godsdienstige aard, b.v. 'n gelofte aan God.
-LOS : **op-** : ontrafel, uitpluis, b.v. probleem, vraagstuk ; snw. oplossing.
ver- : bevry ; snw. verlossing.
-MERK : **aan-** : afkeurende opmerking maak.
op- : aanstip, raaksien.
-MIDDELD : **be-** : welaf : 'n bemiddelde boer.
ge- : Daar was hierdie week gemiddeld vyftien kinders teenwoordig.
-MIGRANT : **e-** : persoon wat uit sy vaderland verhuis om hom in 'n ander land te gaan vestig,
im- : waar hy 'n immigrant is.
-NEEM : **be-** : ek het my daarheen beneem (gegaan).
ont- : wegneem : Die siekte het al my kragte ontneem.
ver- : hoor, te wete kom, navraag doen.
-NOEM : **be-** : aanstel : Is iemand al as boekhouer benoem ?
ver- : jou naam aan iemand anders gee.
OORDEEL : uitspraak doen : Wie sal oordeel of hy reg is of nie ?
be- : noukeurig ondersoek om waarde vas te stel, b.v. goed op tentoonstelling. Snw. beoordelaar.
ver- : ongunstige uitspraak doen ; ter dood veroordeel.
-SAG : **ge-** : autoriteit : Hy kan hieroor met gesag praat.
ont- : respek en vrees : Hulle het ontsag vir hom.
-SENDING : **be-** : hoeveelheid weggestuurde goedere.
ver- : die wegstuur van iets, veelal goedere.
-SET : **af-** : verkoop ; afsetgebied = mark.
be- : beslag lê op : in beset neem.
om- : totale verkope oor 'n sekere tydperk : Die winkelier het verlede jaar 'n groot omset gehad.
ont- : vrystel : uit die gevangenis ontset.
ver- : opponeer : jou teen iets verset.

-SIEN : **be-** : na kyk, noukeurig beskou.
her- : weer na kyk, nagaan, oordoen.
ont- : respekteer, in ag neem.

-SIGTIG : **om-** : volledig, alles in aanmerking nemende.
ver- : met die doel om ongelukke en foute te voorkom.

-SKIL : **ge-** : onenigheid : Daar het hieroor 'n geskil ontstaan.
ver- : onderskeid.

-SLAG : **be-** : toeëiening ; iets in beslag neem, beslag lê op iets.
ge- : generasie ; van geslag tot geslag.
ont- : uit diens plasing, afdanking.
ver- : rapport.

-SOEK : **aan-** : applikasie ; aansoek doen, 'n aansoek oorweeg, aanneem, van die hand wys.
be- : opsoek, kuier ; besoek bring, aflê.
onder- : noukeurig nagaan ; ondersoek instel, doen.
ver- : vra, vraag ; 'n versoek rig, weier, toestaan.
Be-, onder- en versoek kom as ww. en snw. voor.

-SOEKING : **be-** : plaag van God, besoek van die Bose.
ver- : temptasie : Lei ons nie in die versoeking nie.

-SORG : **be-** : (1) ww., iets op sy bestemde plek bring : Ek sal dit daar besorg.
(2) bnw., bekommerd : besorg oor iets.
ver- : ww., sorg bestee aan, b.v. perde versorg.

-SPRAAK : **aan-** : reg van besit : Hy maak aanspraak op sy vader se besittinge.
toe- : openbare redevoering ; 'n toespraak hou.
uit- : beredeneerde opienie, vonnis.
voor- : saakbepleiter : Christus is ons voorspraak by God.

-SPREEK : **aan-** : adresseer.
be- : diskusseer : snw. bespreking.
ver- : (1) spreekfout begaan : Ek het my lelik verspreek.
(2) pyn, ens., stopsit : 'n wond verspreek.

-STAAN : **aan-** : Sy gesig staan my nie aan nie.
be- : wees, het : Die boek bestaan **uit** twee dele.
in- : waarborg : Ek kan instaan vir wat hy sê.
ont- : begin : Hoe het die brand ontstaan ?
ver- : begryp : Ek verstaan jou nie.
voor- : ten gunste van iets wees.

-STEL : **aan-** : benoem : Hy is as sekretaris aangestel.
af- : vir altyd uitstel : van uitstel kom afstel.
be- : order, b.v. goedere ; 'n bestelling plaas.
her- : regmaak, repareer, in vorige toestand bring.
in- : in die lewe roep ; ondersoek, stappe instel.
ont- : besorg wees : Moet jou nie daaroor ontstel nie.
op- : (1) ww., uitskryf : 'n dokument opstel.
(2) snw., 'n opstel van 30 reëls.
uit- : vir 'n tyd : Die vergadering is tot more uitgestel.
ver- : verander, anders stel, b.v. horlosie.

-STEM : **in-** : ooreenkom, van dieselfde opienie wees : Wat dit betref stem ek volkome met jou in ; snw. instemming.
toe- : verlof gee, gunstige antwoord op 'n vraag gee : Hy wou nie toestem dat ons gaan nie ; snw. toestemming.

-STOKE : **ont-** : aangesteek : Sy toorn is onstoke.
ver- : weggesteek, sonder : Hulle is van alle voorregte verstoke.

-TROU : **be-** : ww., staat maak (godsdienstige gebruik).
ver- : ww., soos betrou (algemene gebruik) ; snw. vertroue.
wan- : ww., nie vertrou nie ; snw. wantroue.

-VAAR : **aan-** : begin met, b.v. 'n betrekking, werk.
er- : ondervind ; snw. ervaring.
ge- : pas op, daar is gevaar.

-VAL : **toe-** : eienaardige sameloop van omstandighede : By (per) toeval het ek hom ontmoet.
voor- : gebeur(tenis).

-VORDER : **be-** : vooruit help ; 'n saak bevorder.
in- : opeis, insamel ; skuld, geld, belastings invorder.

-VRAAG : **aan-** : (1) behoefte, teen. van aanbod : Daar is vir mielies nou geen aanvraag nie.
(2) aansoek : Hy doen aanvraag om verlof.
na- : vraag om informasie in te win : navraag doen.

-VREEM : **ont-** : wegneem, steel (deur b.v. diewe).
ver- : vreemd maak of word : Hy het heeltemal van sy huis vervreem.

-WERK : **be-** : bearbei, daaraan werk, b.v. 'n stuk land, 'n gemeente.
ver- : omwerk, verander, b.v. 'n boek.

-WERP : **ont-** : (1) snw., patroon, wapen : 'n kunstige ontwerp.
(2) ww., vorm, teken : 'n patroon ontwerp.
ver- : nie aanneem nie, b.v. 'n wetsontwerp.

-WONDER : **be-** : admireer : Ek bewonder Napoleon.
ver- : verbaas wees : Ek verwonder my aan iets, is verwonder oor iets.

Oefening 21a.

(1) Vul in **D** of **T** :—

'n bon- rok, die Bon- vir Maatskaplike Werk, 'n damesbon-; lê 'n ee- af, ee- kos ; ons en- beeste, die en- van die boek, 'n hele en-, die dokter en- ons ; visgraa-, B.A. graa-, 'n hoë graa- ; my har- is seer, die peer is har- ; krui-gewasse, buskrui- ; loo-gieter, boomloo- ; lui-spreker, met harp en lui- ; jy moe- gaan, mannemoe- ; stadsraa-, boerera-e ; klipran-, grafran- ; hy is 'n goeie sku-, sku- die tak, sku- die beeste ; Kaapsta-, kaffersta- ; voe- die armes, jou voe- ; teen die wan-, ek gaan wan- ek wil.

(2) Vul in **F** of **V** :—

reserwe-onds, kopbeen-onds ; sy oë -onkel, die sterre -onkel ; -ier mense, -ier houding ; hy is -ors gebou, winter--ors ; twee -aam, hy verwerf -aam.

(3) Vul in **Y** of **EI** :—

ber- die perd, ber- jou voor ; iets in die son bl-k, dit bl-k dat ; room-s, onbillike -s ; dat hy f-t het is 'n f-t ; die siek man l- baie, l- die perd ; onder sy l-ding, sy l-ding is baie groot ; in M- moet jy hom m- ; die diepte p-l, p-l en boog, 'n hoë p-l bereik ; r-sange, perdr- ; moenie die r-er skiet nie, Jan is 'n goeie r-er ; 'n r-k man, jou doel ber-k ; ek eet r-s, ek r-s per trein, pryse r-s ; katelst-l, skryfst-l, 'n st-l bult ; iets v-l hê, ek v-l met 'n v-l ; die water het ver-s, dit ver-s baie moed ; hy kan goed vl-, vl- jou neer, in die vl- ; die kerk inw-, skape w-, w- jou aandag hieraan ; hy w-er om dit w-er te maak.

(4) Vul in **AA** of **AE** :—

ek is m-r, m-r sterk ; dit h-l, gaan h-l dit.

Oefening 21b.

Gebruik in sinne sodat die onderskeid duidelik uitkom :—

wee, weë, weeë, wîe, wieë ; vaas, waas, was, wa-as ; boonop, bo-op ; fris, vars ; kwaad, kwaai ; bros, broos ; getrou, getroud ; leeg, ledig ; boel, boedel ; eindelik, eintlik ; reuk, ruik ; teenwoordig, teenswoordig ; vlees, vleis ; spraak, spreuk, sprokie, toespraak.

Oefening 21c.

(1) Vul in **eu** of **eue** : 'n wrede b-l, blaas die b-l ; ek l-n teen die muur, jy vertel 'n l-n.

(2) Vul in **ee** of **eu** of **eë** of **ie** :—

$\frac{5}{8}$ is 'n br-k, br-k die hout ; k-s watter een jy wil, dis my k-s ; 'n aangename g-r, 'n vrygewige g-r, somar 'n g-r ; jy moet goedkeur of afk-r, ek het 'n afk-r van sonde ; die Duitse l-r, l-r jou les, hy tokkel die l-r, die Calvinistiese l-r, hy stel my tel-r, skoenl-r ; ek s-n die s-n, die s-n kom van bo ; dis nie 'n r-n nie maar 'n teef, dit r-n, dit r-nt.

Oefening 21d.

Toon aan wat die onderskeid is tussen :—

bestier, bestuur ; bundel, bondel ; drank, dronk ; frank, wrang ; gier, guur ; grootheid, grootsheid ; grootte, grote ; intussen, tussenin ; lourier, louer ; naamlik, namens ; lamlendig, lendelam ; naamloos, nameloos ; onderhewig, onderhawig ; sinloos, sinneloos ; sponde, spondee.

Oefening 21e.

Soos vorige oefening :—

versmaad, versmaat ; waternood, watersnood ; profeteer, profiteer ; offisieel, offisieus ; uitset, uitsit ; verband, verbond ; verraad, voorraad ; verwant, verwend, verwaand ; wreek, wrak, wrok, wraak ; spring, sprong ; orde, order.

Oefening 21f.

Vorm met behulp van **be-**, **ge-**, **er-**, **her-**, **ont-**, **ver-** afgeleide woorde van die volgende, en gebruik dié woorde dan in sinne sodat die onderskeid duidelik uitkom :—

bied (drie) ; **bind** (twee) ; **bod** (2) ; **dien** (2) ; **denk** (4) ; **druk** (3) ; **gaan** (3) ; **haal** (4) ; **hoor** (3) ; **ken** (6) ; **neem** (4) ; **noem** (3) ; **sien** (4) ; **slag** (4) ; **spreek** (3) ; **staan** (4) ; **stel** (5) ; **trou** (4) ; **werp** (2).

Oefening 21g.

Wat is die onderskeid tussen :—

bygelowig en liggelowig ; minag en verag ; misdaad en wandaad ; nadruklik en uitdruklik ; belofte en gelofte ; aanmerking en opmerking ; emigrant en immigrant ; beoordeel en veroordeel ; omsigtig en versigtig ; geskil en verskil ; besoek en besoeking ; versoek en versoeking ; aanspraak en toespraak ; afstel en uitstel ; instem en toestem ; ontstoke en verstoke ; aanvraag en navraag ; toeval en voorval ; bewonder en verwonder ; bewerk en verwerk ?

Oefening 21h.

Gebruik in sinne sodat die onderskeid duidelik blyk :—

opgawe, uitgawe ; onbruik, verbruik, gebruik ; bedrag, bedrog, gedrag ; oordrag, verdrag, voordrag ; ophef, verhef ; bemiddeld, gemiddeld ; agterlaat, nalaat ; gesag, ontsag ; afset, afsit ; omset, omsit ; beset, ontset, verset ; bewonder, verwonder ; ontvreem, vervreem.

Oefening 21i.

Gee die teenoorgestelde van :—

ek **vertrou** hom want hy is **getrou** ; die **aanvraag** het **toegeneem** ; ek **neem** die voorstel **aan** ; ek **bewonder** die **held** ; die verandering kom **geleidelik** ; **lydelike** verset ; Jan is vandag **teenwoordig** ; **teenswoordig** ; ek **beveel** jou om te gaan ; die **uitgawes** het **vermeerder** ; ek **beken** my skuld ; twee jaar **gelede** ; **verlede** jaar ; die **ontstaan** van die brand ; ek **stem in** ; ek **stem toe.**

HOOFSTUK TWEE-EN-TWINTIG.

WOORDPARE (vervolg).

4. STAM MET AGTERVOEGINGS : **buigbaar, buigsaam.**
5. STAM MET VOOR- EN AGTERVOEGINGS : **bevrees, vreesagtig.**

Opm.—Oor die gebruik van die woorde voor- en agtervoeging sien opmerking aan die begin van die vorige hoofstuk (21).

4. STAM MET AGTERVOEGINGS.

Bang : met vrees vervul ; 'n bang soldaat.
bangerig : 'n bietjie bang, effens bang.

begeerlik : begerenswaardig, iets wat begeerte wek.
begerig : begerend, van persone gesê wat sterk begeer.

begin : aanvang : In die begin. Dit begin reent.
beginsel : prinsiep : man van beginsel.

besit (1) ww., as eiendom hê ; snw. besitting.
(2) snw. : in jou besit hê = by jou, onder jou bestuur.
besitting : iets in my besit is my besitting.

buigbaar : wat kan gebuig word, b.v. yster.
buigsaam : wat baie maklik buig, b.v. 'n wilgertak.

denkbaar : moontlik om 'n gedagte oor te vorm, b.v. So 'n toestand is nie denkbaar nie (ondenkbaar).
denklik : vermoedelik, b.v. Hy sal denklik more kom.

deugdelik : eg, waar, regmatig : Dit is deugdelik bewys.
deugsaam : vol deug : 'n deugsame meisie.

dood : lewensloos ; verboë vorm **dooie.**
doods : eensaam, asof die dood daar heers, b.v. 'n doodse stilte.
dooierig : sonder lewendigheid : 'n dooierige kêrel.

draagbaar : wat ek kan aantrek of vervoer, soos skoene, 'n piano, ens.
draaglik : wat ek kan uitstaan, soos hitte, swaar, ens.
eerbaar : seksueel onberispelik, kuis : 'n eerbare vrou.
eerlik : sonder bedrog : wees altyd eerlik.
eersaam : deugsaam, beskeie : 'n eersame burger.
eervol : met eer : 'n eervolle ontslag, loopbaan.
ellendeling : skurk.
ellendige : ongelukkige.
gebrekkig : nie genoeg nie : gebrekkige kennis.
gebreklik : wanskape : 'n gebreklike seun.
geestelik : nie liggaamlik nie, spiritueel.
geestig : grappig, humoristies.
geheim (bnw.) : wat in die geheim geskied, nie so dat almal dit weet nie : 'n geheime samekoms, sameswering.
geheimsinnig : misterieus, onverklaarbaar, b.v. 'n moord.
geldig : wat geld, wat van krag is, b.v. 'n stembriefie.
geldelik : wat op geld betrekking het, finansieel.
gelykenis : leersame fabel of parabel, soos dié van Christus.
gelykheid : van dieselfde waarde : vryheid, gelykheid, broederskap.
gemeenskap : omgang, ooreenkoms : gemeenskap hou met iemand ; trou in gemeenskap van goedere.
gemeente : kerkgenootskap.
gemeen (1) laag : 'n gemene vent.
(2) eie aan almal : ons het niks met mekaar gemeen nie.
gemeensaam : minsaam, nie trots nie : gemeensame omgang.
gevoelig : lig vatbaar vir gevoel : jou oog is gevoelig ; op dié punt is hy baie gevoelig.
gevoelvol : met baie gevoel : 'n gevoelvolle uitbeelding.
hoogheid : figuurlik hoog in rang of posiesie : Sy Koninklike Hoogheid.
hoogte : letterlik hoog : wat is die hoogte van die muur ?
houtagtig : soos hout : 'n houtagtige smaak.
houterig : onhandig, nie op sy gemak nie : 'n houterige mannetjie.
kenbaar : wat ons kan ken of weet : kenbaar maak.
kenlik : blykbaar : Dis kenlik sonder opset gedoen. Ook : 'n kenlike teken.

kinderagtig : soos 'n kind, met 'n slegte betekenis : Moenie so kinderagtig wees nie.
kinderlik : soos 'n kind, met 'n goeie betekenis : kinderlike vertroue, eenvoud.
kinds : soos 'n kind weens hoë ouderdom : die ou man is al kinds.

kosbaar : duur, wat baie geld kos, soos 'n ring, 'n rok.
kostelik : wat baie werd is, sonder bygedagte aan die prys : kostelike tyd, humor.
kosteloos : verniet, sonder koste.

koud : nie warm nie : 'n koue dag.
kouerig : effens koud.
koulik : baie vatbaar vir koue : 'n koulike vrou.

kunstig : met kuns gemaak, soos 'n nessie.
kunsmatig : nie natuurlik nie, artifisieel.

laagte : teenoorgestelde van hoogte.
laagheid : gemeenheid.

leergierig : wat graag wil leer : 'n leergierige seun.
leersaam : waaruit jy iets kan leer : 'n leersame voorlesing.

lieflik : mooi, skoon, wat ons liefde steel : 'n lieflike uitsig, karakter.
liefderyk : met veel liefde : 'n liefderyke omhelsing.

lydelik : passief, sonder teësin : lydelike verset.
lydsaam : kan baie ly : lydsaam in verdrukking.

meesteragtig : dominerend, nes 'n heer en koning : 'n meesteragtige houding.
meesterlik : onberispelik goed : 'n meesterlike beskrywing.

openbaar : (1) ww., aan die dag bring, soos 'n geheim.
(2) bnw., vir almal toeganklik : 'n openbare biblioteek, vergadering, telefoon, ens.
(3) snw., in die openbaar.
openlik : nie bedektelik nie.

opmerklik : werd om opgemerk te word : 'n opmerklike vermeerdering.
opmerksaam : wat moeite doen om op te merk : 'n opmerksame knapie.

ouderdom : 'n persoon se jare : sy ouderdom is 16.
oudheid : antikwiteit, vorige eeue : helde van die Griekse oudheid.

rekbaar : wat ons kan rek, soos elastiek ; word letterlik gebruik.
reklik : inskiklik, soos 'n karakter ; word figuurlik gebruik.
rekening : opgawe van winkelier ; rekening hou met 'n feit ; buite rekening laat.
rekenskap : verantwoording.
sedelik : moreel ; sedelike gedrag.
sedig : beskei, onindringerig.
siek : nie gesond nie.
siekerig : effentjies siek, ongesteld.
sieklik : altyd siek, met 'n kwaal.
tydelik : net vir 'n tyd, nie permanent nie.
tydens : in die tyd van, gedurende.
tydig : in tyd, vroeg, betyds : 'n tydige waarskuwing.
tydsaam : langsaam, nie haastig nie : 'n tydsame kêrel.
vergeetagtig : wat gou vergeet : 'n vergeetagtige persoon.
vergeetlik : wat gou vergeet sal word, teen. van onvergeetlik.
verkiesbaar : van 'n persoon gesê wat verkies kan word.
verkiesing : eleksie : 'n algemene verkiesing.
verkieslik : van iets gesê waaraan ek die voorkeur gee bo iets anders.
verstaanbaar : wat ek kan verstaan.
verstandig : wat toon dat verstand gebruik is : 'n verstandige handelwyse, kêrel.
verstandelik : wat betrekking het op jou verstand : verstandelike ontwikkeling.
vyandelik : behorende tot die vyand : die vyandelike leër.
vyandig : met 'n vyand se gesindheid : 'n vyandige houding, daad.
wêrelds : nie godsdienstig nie, soos mense, vermake.
wêreldlik : nie kerklik nie : die Pous se wêreldlike mag.
wetlik : in verband met die wet : wetlike dokumente.
wetties : streng volgens die letter van die wet, soos die Fariseërs.
wettig : volgens die wet : wettig getroud.
wonderlik : algemene gebruik.
wonderbaar(lik) : godsdienstige gebruik, buitengewoon wonderlik : God se werke is wonderbaar ; 'n wonderbaarlike verlossing.
(Bewonderenswaardig : wat ons admirasie verdien of afdwing).

5. STAM met VOOR- en AGTERVOEGINGS.

afwisselend : wat afwissel, nou baie dan min : afwisselende geluk.
wisselvallig : onseker, onstandvastig, soos reën, karakter.

alledaags : gewoon, nie seldsaam nie : 'n alledaagse verskynsel.
daagliks : elke dag, dag na dag : 'n daaglikse koerant.

bevrees : bang : Ek is bevrees dat hy siek is.
vreesagtig : met 'n geaardheid vol vrees : 'n vreesagtige kind.
vreeslik : wat vrees verwek, baie groot : 'n vreeslike ontdekking, hitte.

bevriend : vriend van : ek is met hom bevriend.
vriendelik : met 'n vriend se gesindhēid, nie vyandig nie.

bewusteloos : heeltemal sonder bewussyn : hy het hom bewusteloos geval.
onbewus : van een feit nie bewus nie : hy was onbewus van my siekte.

bruikbaar : wat kan gebruik word : 'n bruikbare man, artiekel.
gebruiklik : volgens gebruik of gewoonte : dis gebruiklik om te was voor jy eet.

deel : stuk, nie die geheel nie, gedeelte.
aandeel : betrokke in : hy het geen aandeel in die saak nie. Ook : aandele in 'n maatskappy.

dienswillig : in sakebriewe : Dienswillig die uwe, U dienswillige dienaar.
dienstig : geskik vir 'n sekere doel : dis nie hiervoor dienstig nie.
gedienstig : altyd gewillig om te dien : 'n gedienstige vriend.
diensbaar : in 'n dienende posiesie, soos Israel in Egipte.

duursaam : wat lank hou sonder om stukkend te raak, soos 'n kledingstuk.
gedurig : altyd, sonder ophōu.
langdurig (-end) : wat lank aanhou, soos 'n droogte.

gevolglik : voegw., dus : Ek is siek, gevolglik bly ek tuis.
volgens : voors. : Volgens hom is jy verkeerd.
ten gevolge van : as gevolg van.
vervolgens : byw., daarna.

gereeld : met gelyke tussenposes in 'n sekere orde : ek bad gereeld elke more ; 'n gereelde besoeker.
reëlmatig : volgens reël, soos gewoonlik, normaal : reëlmatige ww., asemhaling.

onbeskaam : in 'n sekere geval sonder skaamte : 'n onbeskaamde leuen, handelwyse.
skaamteloos : altyd sonder skaamte, verdorwe : 'n skaamtelose skurk, bedrieër.

onbesorg : vry van sorge, onbekommerd : 'n onbesorgde oudag.
sorgeloos : sonder om hom te bekommer oor verantwoordelikhede : 'n sorgelose klerk.

onmeetbaar : so klein (of groot) dat ek dit nie kan meet nie, soos 'n vlieg se oog.
onmeetlik : baie groot, sonder bygedagte aan letterlik meet : die onmeetlike vlaktes, oseaan.

onnoembaar : wat nie genoem of uitgespreek kan word nie, soos 'n naam, slegte daad.
onnoemlik : baie groot : onnoemlike getalle.

onrustig : tydelik sonder rus, liggaamlik of geestelik : Hy loop onrustig heen en weer.
ongerus : bevrees dat iets slegs sal gebeur : Ek is ongerus oor hy so lank wegbly.
rusteloos : altyd sonder rus of ophou : die rustelose klok, menigte.

ontroosbaar : nie vatbaar vir troos nie, soos 'n treurende·
troosteloos : sonder iets wat troos bring : die troostelose Sahara.

ontrou : in 'n sekere geval nie getrou nie : 'n ontrou vriend.
troueloos : altyd sonder getrouheid : 'n trouelose verraaier.

onvrugbaar : letterlik sonder vrug of lewe, soos grond, 'n boom.
vrugteloos : figuurlik sonder resultaat : 'n vrugtelose poging.

onwettig : teen die wet : onwettige smokkelhandel.
wetteloos : losbandig, sonder wet : 'n wettelose misdadiger.

merkbaar : wat kan gemerk word : 'n merkbare verandering.
merkwaardig : wonderlik, buitengewoon merkbaar.

Oefening 22a.

Vorm met behulp van die agtervoegsels **-baar, -saam, -lik, -ig** (-rig, -erig) afgeleide woorde van die o.s. woorde, en gebruik die afgeleide woorde dan in sinne om die verskil in betekenis duidelik te laat uitkom :—

begeer (2) ; **buig** (2) ; **dink** (2) ; **deug** (2) ; **dra** (2) ; **eer**(3) ; **gebrek** (2) ; **gees** (2) ; **geld** (2) ; **ken** (2) ; **kos** (2) ; **koue** (2)

Oefening 22b.

Soos vorige oefening :—

ly (2) ; **open** (2) ; **opmerk** (2) ; **rek** (2) ; **sede** (2) ; **siek** (2) ; **tyd** (2) ; **verkies** (2) ; **vyand** (2) ; **wonder** (2).

Oefening 22c.

Gebruik in sinne sodat die verskil duidelik blyk :—

ellendeling, ellendige ; gelykenis, gelykheid, gelykte ; gemeenskap, gemeente ; gevoelig, gevoelvol ; hoogte, hoogheid ; laagte, laagheid ; leergierig, leersaam ; lieflik, liefderyk ; openbaar, openlik ; ouderdom, oudheid ; rekening, rekenskap; tydens, tydig.

Oefening 22d.

Wat is die verskil tussen :—

bang en bangerig ; siek en siekerig ; koud en kouerig ; dood en dooierig ; begin en beginsel ; besit en besitting ; geheim en geheimsinnig ; gemeen en gemeensaam ; houterig en houtagtig ; kinds, kinderagtig en kinderlik ; kunstig en kunsmatig ; meesteragtig en meesterlik ?

Oefening 22e.

Vul in 'n snw. wat pas (b.v. 'n aangename **vakansie)** :—

jou sedelike — ; 'n sedige — ; 'n vergeetagtige — ; 'n onvergeetlike — ; 'n verstaanbare — ; 'n baie verstandige —; jou verstandelike —; 'n vreesagtige —; 'n vreeslike — ; 'n bruikbare — ; met die gebruiklike — ; 'n duursame — ; 'n langdurende — ; 'n buigbare — ; 'n buigsame — ; geldige — ; geldelike — ; 'n gevoelige — ; 'n gevoelvolle — ; 'n houtagtige — ; 'n houterige —.

Oefening 22f.

Toon aan, deur hulle in flink volsinne te gebruik, wat die verskil is tussen :—

wettig, wetlik, wetties ; afwisselend, wisselvallig ; daagliks, alledaags ; bewusteloos, onbewus ; deel, aandeel ; dienstig, gedienstig ; diensbaar, dienswillig ; volgens, vervolgens ; gevolglik, ten gevolge van ; gereeld, reëlmatig ; onbeskaamd, skaamteloos ; onbesorg, sorgeloos ; ontroosbaar, troosteloos ; ontrou, troueloos.

Oefening 22g.

Gee die teenoorgestelde van :—

die **wêreldlike** mag van die Pous ; 'n **geestige** spreker ; jou **geestelike** welsyn ; 'n **alledaagse** gebeurtenis ; 'n **dooierige** seun ; 'n **dooie** seun ; 'n **kosbare** rok ; 'n **leergierige** seun ; 'n **meesterlike** styl ; jou skuld **openbaar** ; 'n **openbare** telefoon; in die **openbaar** ; hy doen dit **openlik** ; **sedelike** gedrag ; **sedelike** welvaart ; 'n **tydelike** betrekking ; die **tydige** tussenkoms ; hy is **eerlik** ; hy is **eergierig** ; hy is 'n **erelid.**

Oefening 22h.

Voltooi o.s. sinne deur 'n verklaring te gee van die vet-gedrukte bnw. (b.v. iets wat **begeerlik** is, is werd om begeer te word) :—

1. Iets wat **onmeetbaar** is, is . . .
2. Iets wat **onmeetlik** is, is . . .
3. Iets is **onnoembaar** is, is . . .
4. Iets wat **onnoemlik** is, is . . .
5. Iemand wat **onrustig** is, is . . .
6. Iemand wat **ongerus** is, is . . .
7. Iemand wat **rusteloos** is, is . . .
8. Iets wat **onvrugbaar** is, is . . .
9. Iets wat **vrugteloos** is, is . . .
10. Iets wat **merkbaar** is, is . . .
11. Iets wat **merkwaardig** is, is . . .
12. Iets wat **opmerklik** is, is . . .

HOOFSTUK DRIE-EN-TWINTIG.

WOORDPARE (vervolg).

6. SINVERWANTE WOORDE (sinonieme).

Aalmoes : gif aan behoeftiges, armes.
gawe : gif van God aan mens of omgekeerd.
geskenk : present van mens aan mens.

aanbod : voorstel om iets te doen of sekere som geld vir iets te betaal.
bod : geldelike aanbod.
offer : geskenk aan God, iets wat ons swaar afstaan : 'n offer aan die dood.

aanhangsel : iets toegevoeg tot 'n boek, gewoonlik agterin ; dis deel van die boek.
bylae : iets aanheg aan 'n brief, soos 'n tjek.
byvoegsel : iets wat los in 'n koerant of tydskrif is, soos ,,Die Kleinspan'' in ,,Die Huisgenoot.''

aanspreeklik : vir skulde of aangerigte skade.
verantwoordelik : vir dade, vir sekere dinge : 'n verantwoordelike betrekking.

afgesonderd : alleen, sonder gemeenskap met ander : Hy lewe afgesonderd.
afsonderlik : apart, nie bymekaar nie : Sit die twee hane in afsonderlike hokke.

ambag : bepaalde soort handwerk waarvoor jy spesiaal opgelei word, soos dié van timmerman.
amp : werk in diens van staat of kerk waartoe iemand aangestel is, soos 'n predikant.
bedryf : produktiewe werk : boerebedryf, vissersbedryf.
beroep : 'n algemene woord ; lewenswerk, professie.
roeping : werk waarvoor God my geroep het.

arm : nie ryk nie, bejammerenswaardig.
armoedig : gesê van omstandighede of klere : 'n armoedige ou huisie, armoedig gekleed.
behoeftig : sonder die noodsaaklike lewensmiddele, soos kos en klere, dus hulpbehoewend.
noodlydend : ergste graad van armoede.

awontuur : besondere voorval, gewoonlik onder spanning.
gebeurtenis : enige iets wat gebeur.

babbel : gepraat van kinders, kinderagtige gepraat van grootmense.
praat : gewone woord : idees wissel ; klanke voortbring.
gesels : aangenaam en vriendskaplik met mekaar praat : ons sit en gesels.
spreek : 'n deftige woord, in hoogdrawende styl.

bediende : gewoon iemand wat jou bedien b.v. huisbediende.
dienaar : in sakebriewe en om bereidwilligheid tot diens aan te dui.
dienskneg : in godsdienstige sin : dienskneg des Heren.

bedwelmd : byna bewusteloos.
bewusteloos : heeltemal sonder bewussyn.

belangrik : vernaam, met vername gevolge.
belangwekkend : wat ons belangstelling gaande maak. Alles wat belangwekkend is, is nie altyd belangrik nie.

belangstellend : geïnteresseerd : hy luister belangstellend.
belanghebbend : in die saak betrokke.

beloning : iets ekstra (gewoonlik geld) vir goeie dienste of gedrag.
betaling : geld wat skuldig is.
besoldiging : salaris, vergoeding vir dienste.
loon : loon word daagliks of weekliks betaal (dagloners), salarisse maandeliks.

bepaal : duidelik aanwys, vasstel : 'n dag bepaal, jou by jou werk bepaal.
beperk : klein, binne sekere perke : 'n beperkte ruimte, vermoë, getal.

bloot : ongedek, suiwer : jou blote hand, die blote waarheid.
naak : kaal, sonder klere, vgl. poedelnaak.

bui : so 'n veranderlike gemoedstoestand dat 'n mens onseker is wat om te verwag : in 'n goeie bui, slegte bui.
luim : stemming, gemoedstoestand : Hy is in 'n humoristiese luim.
nuk : 'n verkeerde, dwars idee of handelwyse : Hy is te vol nukke, perd vol nukke.
gril : onverklaarbare ingewing, skynbaar sonder oorsaak : Ek het somar 'n gril gekry om te gaan.

bysiende : daar is letterlik 'n gebrek aan die oë, sodat jy nie ver dinge kan sien nie.
kortsigtig (altyd figuurlik) : gebrek aan deursig : 'n kortsigtige daad, handelwyse.

doelmatig : geskik om daarmee jou doel te bereik : doelmatige instelling, instrumente.
doeltreffend : wat die doel bereik het : doeltreffende maatreëls.

dom : verstandelik minder goed bedeeld ; nie slim nie.
onkundig : sonder kennis, weet nie beter nie : So 'n onkundige soos jy moet swyg.
onwetend : sonder kennis van bepaalde sake : Hy wat onwetend sondig, sondig nie.
onnosel : onvatbaar om idees op te neem, met geen slegte bybetekenis nie : So 'n arme, onnosele vent.
onverstandig : wat goeie verstand sleg gebruik : 'n onverstandige handelwyse.

doodgaan : algemene term vir mense, diere, plante wat ophou om te lewe.
sterf (sterwe) : net van mense gesê wat op hulle bed sterwe.
sneuwel : op die slagveld sterwe, soos 'n soldaat.
omkom : mense wat sterwe as gevolg van b.v. honger, 'n brand, 'n ongeluk.
ontslaap : sagte, eerbiedige term ; so ook : **verhuis, oorly.**
vrek : net van diere gesê wat doodgaan.

eentonig : sonder afwisseling, altyd dieselfde, soos 'n geluid, stem.
vervelend (vervelig) : wat jou verveel, nie interesseer nie, soos 'n oninteressante boek.

eerbiedig : met eerbied.
eerwaardig : werd om eer te ontvang : 'n eerwaardige predikant.
eerbiedwaardig : werd om met eerbied behandel te word, soos 'n tradiesie.
eerbiedwekkend : wat 'n gevoel van eerbied laat ontstaan, soos 'n plegtige diens, 'n preek.

eiendom : wat wetlik my besitting is : Wat ek gekoop het is my eiendom.
vermoë : al my eiendom saam : Hy het 'n groot vermoë. Ook : geestelike vermoëns.

fonkel (figuurlik gebruik) : net asof dit vonke afwerp : sy oë fonkel van vreugde.
vonkel (letterlik) : vonke afwerp : die vuurtjie vonkel.
skitter : gedurig 'n sterk lig uitstraal : die sterretjies skitter op 'n baie donker aand. Dikwels figuurlik : 'n skitterende sukses.
glinster : 'n ligglans uitstraal, veral as die son op iets skyn.

geleerdheid : baie boekkennis, met bygedagte aan hoë tietels en grade.
kennis : enigiets wat ek verstandelik besit, of dit uit boeke kom (geleerdheid) of deur ondervinding.
kundigheid : vaardigheid, ervaring.

gepas : geskik vir die geleentheid : Hy het in gepaste woorde geantwoord.
passend : wat by sy omgewing pas : Vir hierdie kamer sal dit 'n passende versiering wees.

gesig : (1) sien-vermoë : 'n swak gesig vereis 'n bril.
(2) toneel : dis 'n wonderlike gesig.
(3) voorste deel van kop (algemene woord) : was jou gesig.
gelaat : gesig (3), met bygedagte aan die gevoel wat daarin uitkom : 'n mens kon grote erns op sy gelaat lees ; gelaatstrekke.
aangesig : gesig (3), in verhewe taal : voor Gods aangesig (teenwoordigheid), van aangesig tot aangesig.

gierig : baie suinig om te gee, selfs vir 'n goeie doel.
suinig : gee net uit wat absoluut nodig is.
vrekkig : nog sterker as gierig ; vir 'n vrek is geld besit hoof- en einddoel.
spaarsaam : nie verkwistend nie, probeer iets opspaar.

goue (letterlik) : van goud gemaak, soos 'n horlosie.
gulde (figuurlik) : pragtige, goeie : 'n gulde kans, geleentheid.
vergulde : nie heeltemal van goud nie, net met goud oorgeblaas ; na goud lykende. Daar is dus 'n groot onderskeid tussen 'n goue borsspeld en 'n vergulde borsspeld.

groei : op natuurlike wyse groot word, opwas : gras groei, 'n kind groei.
kweek : plante, ens., laat groei, b.v. in 'n kwekery blomme kweek. (Wolgroeiers, tabakgroeiers is Anglisismes ; dit behoort te wees wolkwekers, ens.).
teel : diere teel, vgl. veeteelt.

hardnekkig : styfhoofdig : hy weier hardnekkig.
hardvogtig : ongevoelig, wreed : 'n hardvogtige tiran.

hindernis : enigiets wat hinder of stoor, soos 'n geraas.
hinderpaal : iets bepaalds wat hinder, jou vooruitgang belemmer, soos 'n siekte.

hoogmoedig : verwaand, 'n te hoë dunk van jouself (gewoonlik in slegte sin) : Die meisie is vreeslik hoogmoedig en styf.
trots : met 'n hoë dunk (gewoonlik in goeie sin) : Die vader is geweldig trots op sy seuns.
fier : trots, gewoonlik van houding : die pou se fiere houding.
hooghartig : fier en ongenaakbaar : 'n hooghartige terughoudendheid.

hulpeloos : kan homself nie help nie, soos 'n babetjie.
onbeholpe : minder goed, met min kuns : 'n onbeholpe styl, uitdrukkingsvermoë.

in : belastings in, d.w.s. invorder.
invorder : in, langs wetlike weg : skulde invorder.
insamel : vrywillige bydraes vir b.v. 'n hospitaal word ingesamel ; ook : rykdom, skatte insamel.
inwin : besonderhede verkry ; inligting inwin oor 'n saak.

Indies : van Indië : die Indiese regering.
Indiaans : betrekking hebbende op Indiane.

innerlik : nie uiterlik nie, in die wese van die saak geleë : 'n innerlike stryd (in siel).
inwendig : binnekant : 'n inwendige kwaal.
innig : opreg, eg : innige vriendskap.

jeugdig: eie aan die jeug, of aan 'n ou man wat nie oud voel of lyk nie: met jeugdige onervarenheid; 'n jeugdige grysaard; op jeugdige leeftyd.
jonk: wat nog nie lank bestaan het nie; nie oud nie.

kies: ek kies één uit baie; snw. keuse.
verkies: ek verkies een bo ander, melk bo water; snw. verkiesing (eleksie).
uitkies: na lang oorweging die allerbeste uitsoek; snw. uitkiesing. Uitverkiesing (predestinasie); uitverkorenes.

klassiek (bnw.): hoë kuns bevattende: klassieke musiek („klassikale" musiek is 'n Anglisisme).
klassikaal: nie hoofdelik nie, in klasse: klassikale onderwys.

kranksinnig: met krank (siek) sinne; in harsings gekrenk; mal.
waansinnig (gewoonlik figuurlik): soos 'n kranksinnige.
gek (figuurlik): hoogs onverstandig.
swaksinnig: met beperkte verstand, maar nie mal nie: 'n swaksinnige kind.
stompsinnig: wat baie moeilik iets begryp.

leergierig (goeie betekenis): gierig om kennis op te doen.
nuuskierig: gierig om die jongste nuus te weet, dikwels in slegte sin.
weetgierig: gierig om alles en nog wat te weet; leergierig.

noem: 'n naam gee: wat noem jy dié blom?
roep: skree vir: roep die Kaffer.

nodig: wat daar moet wees, waarvoor daar 'n behoefte is: Ek het dit nodig.
noodsaaklik: essensieel; absoluut nodig; kan nie daarsonder nie: Om te lewe is vars lug noodsaaklik.
noodwendig: juis, as natuurlike gevolg: Hieruit volg nie noodwendig dat hy skuldig is nie.

omslagtig: met allerlei onnodige (en dikwels vervelende) bysake iets verrig: 'n omslagtige manier van doen.
omstandig: met alle moontlike besonderhede vertel of skryf: 'n omstandige verhaal.

onbekende (snw.): enige iemand wat ek nie ken nie, miskien van eie land of dorp.
vreemdeling: iemand van elders, nie van eie dorp of land nie.

ontdek : letterlik : die deksel wegneem ; ons sien iets, wat altyd daar was, vir die eerste maal, soos 'n nuwe kontinent.
uitvind : iets daarstel wat vroeër nie daar was nie : Buskruit is uitgevind, Amerika ontdek.

oorbodig : nie nodig nie, soos 'n warmjas in die somer.
oortollig : dui aan hoeveelheid wat oorbodig is : die oortollige energie, water.
oortallig : meer as die vereiste getal : Daar is vyf oor die getal (hulle is oortallig).
oorvloedig : in ruime mate voorhande, veral vloeistof : oorvloedige reëns.
oordadig : verkwistend : moenie so oordadig wees nie.

oorsaak : feit waaruit 'n ander feit **(gevolg)** voortvloei : oorsake van die Groot Trek.
rede : feit wat ons beweeg om iets te doen teneinde 'n sekere **doel** te bereik : rede van jou handelwyse, afwesigheid.
Oorsaak teenoor gevolg ; rede teenoor doel.

oorskry : verder gaan as bepaalde grense : jou magte, voorregte oorskry.
oortree : teen 'n wetsbepaling handel : daardeur sal jy die wet oortree.
oortref : 'n baie hoë graad behaal : dit oortref ons mees optimistiese verwagtinge.

oponthoud : wanneer omstandighede jou, dikwels teen jou sin, dwing om te wag : By B. was daar 'n oponthoud van 'n halfuur omdat ons een buiteband gebars het.
versuim : (1) oorbly : Ons het by B. 'n bietjie versuim om te eet.
(2) nie doen nie wat jy behoort te doen, vgl. pligsversuim.

ouderwets : (1) volgens ou gebruike en wette : ouderwetse meubels.
(2) oulik : 'n ouderwetse kind.
oumodies : volgens 'n ou mode : 'n oumodiese rok.
outyds : tot 'n vroeër tyd behorende : outydse gewoontes.

ridder : 'n man galant soos die outydse ridders.
ruiter : 'n perderuiter.

ridderlik : galant, netjies, soos 'n ridder, b.v. teenoor dames.
ruiterlik : soos 'n ruiter ; reguit : hy kom ruiterlik uit vir die waarheid.

rof : op 'n onsagte manier : 'n rowwe spel.
ru : (1) onafgerond : rumateriaal, rugaring.
(2) onbeskaaf, boers : ruwe soldate.

Rooms : van 'n sekere godsdienstige sekte, die Rooms-Katolieke Kerk.
Romeins : van Rome : die Romeinse reg, Ryk.

sagmoedig : sonder om leed, hom aangedoen, met kwaad te vergeld ; verdraagsaam.
sagsinnig : 'n man wat alles op 'n sagte manier doen, is sagsinnig.

skade : gewoonlik finansiële nadeel deur storms, ens., aangerig of berokken.
verlies : (1) teenoorg. van **wins** : gewone geldelike verlies in besigheid.
(2) teenoorg. van **aanwins,** dikwels van persone gesê : Sy weggaan is vir ons skool 'n onherstelbare verlies.

slim : algemene term : nie dom nie ; ook : spitsvondig : dis 'n slim plannetjie.
vernuftig : skrander ; kan iets gou en goed begryp : 'n besonder vernuftige seun.
verstandig : goeie gebruik makende van die verstand wat jy besit : 'n verstandige handelwyse ; jy is te verstandig om so iets te doen.

spoed : ons dink hier aan die naderkom by ons doel : hoe meer haas, hoe minder spoed.
snelheid : ons dink hier aan die beweging self : teen 'n snelheid (nie spoed nie) van 60 m.p.u.

spraaksaam : geneig om 'n gesprek aan te knoop : Hy is vanoggend net spraaksaam, nie so nors soos gister nie.
welsprekend : wel ter tale ; kan met sy woord boei en 'n indruk maak : 'n welsprekende redenaar.
welbespraak : rats met sy tong, soos 'n handelsreisiger.
praatsiek : wil net altyd onder alle omstandighede gesels, tydig en ontydig.

spreekwoord : 'n raak, wyse gesegde wat algemene volkseiendom geword het, en wat oorgaan van geslag tot geslag.
spreuk : 'n wyse, pittige gesegde (soos dié van Salomo) op eie ondervinding gebaseer. Baie van sy spreuke het spreekwoorde geword.
spreekwyse : manier van praat.
gesegde : wat gesê is en getref het.

teenspreek : waarheid van iets ontken : 'n gerug teenspreek (persone).
weerspreek : een ding is 'n ontkenning van (weerspreek) 'n ander ding.
weerlê : teenspreek en bewyse gee : 'n gerug met feite weerlê.

tragies : begaafd en met goeie ideale besiel, maar deur omstandighede ten onder gebring : Die tragiese geskiedenis van die Vreemde Oom in „'n Esau."
treurig : wat ons meegevoel wek of hartseer maak : ek voel treurig oor my perd se dood ; 'n treurige ongeluk.

uiterlik : teenoorg. van innerlik, sien bo.
uitwendig : teenoorg. van inwendig, sien bo.

uitgebrei (figuurlik) : het op handelinge van persone betrekking : 'n uitgebreide handel, ondersoek.
uitgestrek (letterlik) : wat 'n groot oppervlakte beslaan : 'n uitgestrekte gebied, woud, stad.

vereniging : 'n liggaam, klomp persone wat 'n selfde doel nastreef : taalvereniging, Strewersvereniging, ens.
vergadering : die bymekaarkom van 'n klomp mense vir 'n sekere doel : 'n politieke vergadering.
versameling : klomp bymekaargebringde dinge : 'n pragtige versameling boeke.

verbond : ooreenkoms tussen twee of meer persone of nasies : God en Abraham het 'n verbond gesluit ; tolverbond ; Drievoudige Verbond.
verdrag : soos verbond : handelsverdrag. Die ooreenkoms tussen nasies **na** 'n oorlog : die verdrag van Versailles (**voor** 'n oorlog bestaan daar dikwels verbonde).

wederkerig / **wedersyds** } beteken albei : onderling, van beide sye komende : wederkerige (wedersydse) liefde, tegemoetkoming. Maar :
'n wederkerende ww. (bl. 128).
wederkerende vnw. (bl. 152).
wederkerige vnw. (bl. 152).

Oefening 23a.

Gebruik in sinne sodat die onderskeid in betekenis duidelik blyk :—

aalmoes, gawe, geskenk ; aanspreeklik, verantwoordelik ; afgesonderd, afsonderlik ; bediende, dienaar, dienskneg ; belangrik, belangwekkend ; belangstellend, belanghebbend ; bepaal, beperk ; doelmatig, doeltreffend ; eentonig, vervelend.

Oefening 23b.

Wat is die onderskeid tussen :—

aanbod, bod en offer ; aanhangsel, byvoegsel en bylae ; arm, armoedig, behoeftig en noodlydend ; awontuur en gebeurtenis ; beloning, loon, betaling en besoldiging ; bysiende en kortsigtig ; eiendom en vermoë ?

Oefening 23c.

Voltooi met 'n snw. wat pas :—

'n hulpelose — ; 'n onbeholpe — ; 'n innerlike — ; 'n inwendige — ; 'n innige — ; klassieke — ; klassikale — ; doeltreffende — ; noodsaaklike — ; wederkerige — ; wederkerende — ; die uitverkore — ; op jeugdige — ; met jeugdige — ; 'n hoogmoedige — ; 'n hooghartige — ; hulle het hardnekkig — gebied ; 'n baie kortsigtige — ; in afsonderlike — ; 'n baie afgesonderde —.

Oefening 23d.

Wanneer gebruik ons :—

ambag, amp, beroep, bedryf, roeping ; babbel, praat, gesels, spreek ; bui, luim, nuk, gril ; dom, onkundig, onnosel, onwetend ; doodgaan, sterf, vrek, sneuwel, omkom, ontslaap, oorly, verhuis ?

Oefening 23e.

Sê watter verbeterings jy in o.s. sinne kan aanbring en waarom :—

1. Die afslaer sê : „Gee my 'n offer."
2. Die seun is gebrekkig : hy kan nie loop nie.
3. Daar is iets met sy oë verkeerd ; hy is kortsigtig, sê die dokter.
4. Baie soldate het op die slagveld gesterf.
5. Min mense vrek van daardie siekte.
6. Die Suid-Afrikaanse Wolgroeiersvereniging.
7. Ek luister graag na klassikale musiek.
8. Dis 'n tragiese ongeluk.
9. Hy ry teen 'n spoed van 60 myl per uur.
10. Columbus het Amerika uitgevind.

Oefening 23f.

Gee die teenoorgestelde van :—

'n **arm** man ; hy is **armoedig** gekleed ; 'n **belangrike** saak ; 'n **belangstellende** toeskouer ; die **oorsake** van die Trek ; **uiterlik** bewoë ; 'n **uitwendige** wond ; 'n **omslagtige** beskrywing ; 'n **suinige** huisvrou ; **ouderwetse** meubels ; 'n **ouderwetse** kind ; **ruwe** soldate ; **ru-materiaal** ; die wet **oortree** ; **ridderlike** gedrag ; **geselsende** mense.

Oefening 23g.

Gebruik in flink sinne sodat die onderskeid duidelik uitkom :—

eerbiedig, eerbiedwaardig, eerbiedwekkend, eerwaardig ; fonkel, vonkel, skitter, glinster ; geleerdheid, kennis, kundigheid, opvoeding ; goue, gulde, vergulde ; hindernis, hinderpaal ; Indies, Indiaans ; leergierig, nuuskierig, weetgierig ; nodig, noodsaaklik, noodwendig.

Oefening 23h.

Watter verskil is daar in die gebruik van die volgende woorde :—

gesig, aangesig, gelaat ; gierig, suinig, vrekkig, spaarsaam ; groei, kweek, teel ; hardnekkig, hardvogtig ; hoogmoedig, trots, fier, hooghartig ; in (ww.), invorder, insamel, inwin ; kranksinnig, waansinnig, swaksinnig, stompsinnig ; omslagtig, omstandig ; onbekende, vreemdeling ; Rooms, Romeins ?

Oefening 23i.

Toon duidelik aan wanneer ons die volgende woorde sou gebruik :—

oorbodig, oortollig, oortallig, oordadig, oorvloedig ; oorskry, oortree, oortref ; oponthoud, versuim ; ouderwets, outyds, oumodies ; rof, ru ; slim, vernuftig, verstandig ; spraaksaam, welsprekend, welbespraak, praatsiek ; spreekwoord, spreekwyse, spreuk, gesegde ; teenspreek, weerspreek, weerlê ; tragies, treurig ; vereniging, versameling, vergadering ; verbond, verdrag.